

Krijtlijnen afval- en materialenplan op lokaal niveau

Auteur: Ann De Boeck

Versie:2

1 Proces

De krijtlijnen voor het nieuwe uitvoeringsplan zijn tot stand gekomen binnen de projectgroep “vervolg UMBHA” (Maarten De Groof, Annemie Andries, Piet De Baere, Lieve De Greeff, Dimitri Strybos, Els De Picker, John Wante en Ann De Boeck). Ter voorbereiding van dit nieuw uitvoeringsplan zijn we in de zomer van 2014 gestart met een aantal bilaterale gesprekken met diverse stakeholders (producenten, distributeurs, consumenten, lokale besturen, afvalinzamelaars en -verwerkers). Daaruit zijn een aantal actiepunten naar voor gekomen waar een brede consensus over heerst, alsook een aantal discussiepunten. Om na te gaan hoe het beleid in de toekomst het best kan inspelen op de verwachte evoluties op het vlak van diversiteit van de bevolking en veranderingen in ruimtelijke context, zijn twee studies opgestart. De resultaten hiervan worden eind van het jaar verwacht en zullen geïntegreerd worden in het nieuwe plan. Tegelijk is binnen de OVAM een oefening opgezet om na te gaan welk potentieel aan recycleerbare afvalstromen nog beschikbaar is in het huishoudelijk en het bedrijfsrestafval. Op basis daarvan zijn de grote stromen afgebakend waarrond in een volgende plan actie zal worden ondernomen. Voor de verdere invulling van deze stromen werden deelprojectgroepen opgericht (organisch biologisch afval, papier en karton, kunststoffen en eindverwerking). Daarnaast werd ook voor de concrete invulling van het luik preventie en hergebruik, zwerfvuil en ontwijkgedrag beroep gedaan op interne experts.

Deze krijtlijnen worden vervolgens voorgelegd aan de stuurgroep (8 december) en aan het overlegplatform huishoudelijk afval en KMO op 17 december. De standpunten die door de deelnemers van de beide overlegplatformen worden ingenomen, worden voorgelegd aan de directieraad in de loop van januari.

2 Uitgangspunten van het plan

1. Het nieuwe uitvoeringsplan kadert in de lange termijnvisie huishoudelijk afval en eindverwerking, zoals goedgekeurd door de directieraad van de OVAM op 20 september 2013. Deze lange termijnvisie luidt :

In 2050

- *Zijn de producten, diensten en de kringlopen waarbinnen zij gebruikt worden of een functie vervullen, duurzaam ontworpen met een maximaal respect voor mens en milieu. Om dit opzet te realiseren zijn volgende voorwaarden essentieel:*
 - *Elk product dat of elke dienst die in Vlaanderen op de markt komt, beantwoordt optimaal aan een maatschappelijk verantwoorde behoefte en is tegelijk de meest duurzame optie voor de functionele invulling ervan.*
 - *Het ontwikkelen, produceren en op de markt brengen van producten en diensten gebeurt met minimaal gebruik van beschikbare energiebronnen en grondstoffen, en zonder de algemene draagkracht van de aarde te overschrijden.*
 - *Een product of dienst heeft geen negatieve impact (leefmilieu, energie, mobiliteit, sociale aspecten) die op welke manier dan ook wordt afgewenteld.*
 - *Producten uit niet-hernieuwbare materialen zijn volledig gerecycleerd en recycleerbaar en bevatten geen gevaarlijke stoffen meer. Producten uit hernieuwbare materialen zijn volledig recycleerbaar (al dan niet organisch) en bevatten geen gevaarlijke stoffen meer.*

- *Zijn alle verpakkingen vervat in gesloten materiaalkringlopen en zijn ze tegelijk de meest duurzame optie voor de functionele invulling ervan.*
- *Worden producten bewust duurzaam geproduceerd (zoals modulair ontwerp, verlengde levensduur), geconsumeerd, hergebruikt en gerecycleerd.*
- *Is energieproductie uit hernieuwbare bronnen geen probleem meer, want minder energiebehoefte nodig en overvloedig aanwezig en geëxploiteerd (zon, geothermie, water, wind, getijdenwerking, biogas).*
- *Worden geen afvalstoffen meer gestort of verbrand.*
- *Bestaat zwerfvuil niet meer.*

Met dit nieuwe uitvoeringsplan willen we stappen zetten richting de realisatie van deze lange termijn visie. Daartoe ontwikkelen we doelstellingen en acties om producten meer te hergebruiken; materialen meer in de kringloop te houden, de hoeveelheid restafval naar eindverwerking af te bouwen, de verwerkingscapaciteit op het beschikbare aanbod af te stemmen en zwerfvuil aan te pakken.

2. Dit willen we maximaal doen in samenwerking met onze vertrouwde, maar ook nieuwe partners in het afval- en materialenbeleid. De lange termijnvisie straalt ambitie uit, die de Vlaamse overheid niet alleen kan waarmaken. Daarbij kent het afvalbeleid in Vlaanderen al een lange traditie en hebben we al een mooi parcours afgelegd. Dit betekent ook dat het laag hangend fruit reeds is geplukt en dat inspanningen steeds zwaarder worden. Daarnaast worden we ook geconfronteerd met veranderingen in onze maatschappij die onze taak er niet gemakkelijk op maken; sterke verstedelijking met logistieke problemen tot gevolg, kleinere huisvesting met beperkte ruimte om te sorteren, vergrijzing van de bevolking, afnemende sociale controle, toenemende diversiteit naar taal en cultuur,... Door samen met de lokale besturen, private inzamelaars, beheersorganismen, Komosie, Vlaco, distributiesector, verwerkers,... onze schouders te zetten onder het beleid, zijn we ervan overtuigd dat we toch stappen vooruit kunnen zetten.

3. Bij gezinnen is de selectieve inzameling al sterk ingeburgerd. Zeer veel stromen worden selectief aangeboden en ingezameld, ofwel via de huis-aan-huis inzameling ofwel op het containerpark, ofwel via andere kanalen (bv distributie). Maar deze systemen staan onder druk. In de stedelijke kernen wordt het steeds moeilijker om de huis-aan-huis inzameling te organiseren wegens het dichtslibben van de wegen. Andere concepten zoals inzameling via ondergrondse containers steken de kop op. Daarnaast kunnen we ook niet verwachten dat de steeds groeiende groep senioren of gezinnen zonder wagen hun weg naar het containerpark blijft vinden. Er bestaan innovatieve vormen van inzamelen zoals het omgekeerd inzamelen, het service gericht inzamelen,... die veelbelovend lijken om de hoeveelheid restafval verder te laten afnemen. Met het nieuwe plan willen we, meer dan in het verleden, ruimte creëren naar de lokale besturen toe om, afhankelijk van hun specifieke situatie maatwerk te bieden en zelf te kiezen voor het meest optimale inzamelsysteem, binnen een set van aangeboden scenario's. Dit echter met de garantie van het behoud van een minimale dienstverlening naar de burger toe. Daarnaast zal het plan ook stimulansen bieden om vanuit het lokale niveau via proefprojecten nieuwe vormen van inzameling uit te testen.

4. Naast de gezinnen, zien we vooral bij bedrijven en organisaties veel potentieel om meer stromen selectief in te zamelen. Vandaar dat we in het nieuwe plan, meer dan voorheen ook willen inzetten op het bedrijfsafval.

5. Het nieuwe plan mag geen grote meerkost met zich meebrengen tav de lokale besturen en de bedrijven. Maatregelen met een extra kostprijs zullen moeten gecompenseerd worden door efficiënter te werken, door een verlaging van de kosten gerealiseerd door meer selectieve inzameling of door nieuwe bronnen van inkomsten.

6. Willen we nog meer afvalstromen selectief inzamelen, moeten we ook durven nadenken over de huidige rollen en verantwoordelijkheden bij de inzameling van huishoudelijke afvalstoffen en daarmee vergelijkbare bedrijfsafvalstoffen. Daarbij hanteren we volgende uitgangspunten:

- De doelstellingen van het materialenbeleid (preventie, maximale bronsortering, maximale selectieve inzameling, verwerking volgens materialenhiërarchie) staan voorop;
- De inzameling zelf moet gebeuren met minimale milieu-impact (o.a. transport,...). De logistieke efficiëntie van de inzameling is dan ook een belangrijke toetssteen;

- De inzameling moet kostenefficiënt gebeuren, zonder al te veel in te boeten op de kwaliteit en klantvriendelijkheid van de inzameling. Ook op de graad van milieubescherming kan niet toegegeven worden;
- De kwaliteit van de aangeboden afvalstoffen moet handhaafbaar zijn; dat impliceert o.a. eenvoud in de communicatie naar de klanten en controleerbaarheid;
- Het kader moet toelaten dat er vernieuwing mogelijk is in de manier waarop afvalstoffen worden aangeboden en ingezameld;
- Het 'de vervuiler betaalt principe' wordt meegenomen;
 - Burgers mogen niet betalen voor het afval van bedrijven;
 - Er is een afweging nodig voor kosten voor selectieve inzameling en kosten restafval. De tarieven moeten sturend werken in de zin dat selectieve inzameling resulteert in een voordeel voor de aanbieder;
- De drempel voor deelname aan de selectieve inzameling moet zo laag mogelijk zijn, zowel voor burgers als voor KMO's. Ontwijkgedrag moet worden vermeden.
- Een continue minimum dienstverlening voor bepaalde fracties is noodzakelijk. Deze continue minimale dienstverlening rechtvaardigt een (al dan niet gesolidariseerde) financiering van de basiskost door de aanbieders.

Door dit verder uit te zuiveren zou het nieuwe plan een kader moeten bieden voor initiatieven rond selectieve inzameling die in de loop van de planperiode opduiken.

3 Afbakening en plaats van het plan

Bij de aanvang van een nieuw plan is het belangrijk na te gaan wat de unieke positie is die dit plan zal innemen binnen het gehele afval- en materialenbeleid. Heel wat verplichtingen staan reeds opgenomen in het Vlarema, MBO's en erkenningen, het sluiten van materiaalkringlopen wordt geïnitieerd vanuit het Vlaams MaterialenProgramma en stromen zoals biomassa en bouw hebben een eigen plan.

Binnen deze veelheid aan juridische instrumenten en programma's moet ook volgende uitvoeringsplan huishoudelijk en bedrijfsafval een unieke positie krijgen. Daarom stellen we voor om binnen dit plan te focussen op het lokale niveau. Het "lokale niveau" wijst daarbij op het geografische niveau waarop de actie plaats vindt, niet op een actor.

Concreet wil dit zeggen dat binnen het nieuwe plan alle acties die op het lokaal niveau een bijdrage leveren aan het materialenbeleid, specifiek door het stimuleren van preventie, hergebruik en selectieve inzameling, zowel bij gezinnen en als bij bedrijven, een plaats krijgen. Daarbij zal aandacht zijn voor de volledige keten. Randvoorwaarden op een ander niveau (bovenlokaal) die noodzakelijk zijn om acties op lokaal niveau vlot te krijgen (bv verwerkingscapaciteit, afzet recyclaten) zullen in het plan aan bod komen, maar er zal verwezen worden naar andere initiatieven zoals Vlaco, VMP, andere plannen.

Het hoofdstuk eindverwerking houden we wel binnen het plan, eventueel in twee afzonderlijke delen.

4 Doelstelling voor de volgende planperiode

Jaarlijks wordt er ongeveer 2.000.000 ton restafval van gezinnen en bedrijven verbrand. Naar de toekomst toe wil de OVAM deze afvalberg verder verkleinen, zodat Vlaanderen op lange termijn alle materiaalkringlopen volledig kan sluiten en geen afval meer hoeft te verbranden. Om een stap in deze richting te zetten, stelt de OVAM volgende doelstelling voor :

Tegen 2022 is de totale hoeveelheid restafval van gezinnen en bedrijven, verminderd met 15% in vergelijking met 2013.

Deze “totale hoeveelheid” slaat op het aantal ton restafval dat jaarlijks door gezinnen en bedrijven wordt aangeboden, aangevuld met de sorteeresidu's en eventueel verminderd met de hoeveelheid afval die nog via nasortering op aantoonbare wijze is gerecycleerd.

Om materiaalkringlopen te sluiten, moet er uiteraard meer gebeuren dan louter het restafval verminderen. De stromen die uit het restafval selectief aan de bron worden ingezameld, zijn waardevolle grondstoffen. Deze moeten op een kwalitatief hoogstaande manier worden verwerkt tot nieuwe producten die schaarse primaire grondstoffen kunnen vervangen. Daarbij is het natuurlijk ook belangrijk om aan de afzetzijde van deze "nieuwe" (secundaire) grondstoffen te werken, maar dit mag geen reden zijn om de selectieve inzameling van dergelijke grondstoffen niet uit te voeren of zelfs stop te zetten.

Een daling van de hoeveelheid restafval met 15 % wil concreet zeggen dat we ernaar streven om tegen 2022 ongeveer 300.000 ton minder restafval te storten of te verbranden. Een analyse op basis van de uitgevoerde sorteeranalyses en de beschikbare studies in het kader van bedrijfsafvalstoffen geeft aan dat deze doelstelling realistisch is en het restafval voldoende potentieel aan nog recycleerbare stromen bevat.

Om bovenstaande doelstelling te halen, stellen we voor de inspanningen op een volgende manier te verdelen over het huishoudelijk- en het bedrijfsrestafval :

- het huishoudelijk restafval : -10 % tegen 2022
- het bedrijfsrestafval: -20% tegen 2022

Lokale besturen en intercommunales hebben de voorbije jaren reeds sterk ingezet op de selectieve inzameling van verschillende stromen bij hun burgers. Dit heeft ertoe geleid dat er reeds heel wat afvalstromen selectief worden ingezameld en dat het relatief gezien moeilijker zal zijn om de resterende hoeveelheden nog te capteren. Meer inspanningen zullen daar relatief gezien meer kosten dan bij de bedrijven.

Het beschikbare potentieel aan nog selectief in te zamelen stromen wordt zowel door de OVAM als door de stakeholders groter geacht voor het bedrijfsafval. De beschikbare data voor bedrijfsrestafval zijn enerzijds veel beperkter dan voor het huishoudelijk afval, anderzijds zijn de geschatte hoeveelheden omwille van de meetmethodologie (minimale stukgroottes) wellicht een onderschatting van de reëel beschikbare hoeveelheden.

De verdeling 10/20 betekent dus concreet dat we tegen het einde van de planperiode van dit uitvoeringsplan de hoeveelheid huishoudelijk restafval willen terugdringen met 100.000 ton, de hoeveelheid bedrijfsrestafval met 200.000 ton¹.

5 De burger als afvalproducent

5.1 Lokale besturen

5.1.1 Doelstelling voor het huishoudelijk afval

Ook in het nieuwe plan dienen we een doelstelling op niveau van de lokale besturen te formuleren. Als de doelstelling op gemeentelijk niveau wegvalt, zullen lokale besturen zich door een loutere doelstelling op Vlaams niveau niet langer aangesproken voelen om ook in de toekomst bij te dragen aan de Vlaamse doelstelling. Daarnaast is er ook vanuit de lokale besturen zelf vraag naar een -verplichte- doelstelling om ervoor te zorgen dat ook in tijden van besparingen er lokaal nog geïnvesteerd wordt in selectieve inzameling en afvalpreventie.

Vandaag bedraagt de totale hoeveelheid huishoudelijk afval die jaarlijks wordt ingezameld 503 kg/inw per jaar. Op Vlaams niveau halen we 148kg/inw/jaar restafval en de overgrote meerderheid van de lokale besturen haalt de grens van 180kg restafval per inwoner per jaar.

¹De cijfers betreffende het restafval, vermeld in deze nota zijn richtwaarden. Een correcte nulmeting zal nog uitgevoerd worden.

Om de doelstelling 15% minder restafval van gezinnen en bedrijven tegen 2022 te halen, verwachten we een bijdrage van 10 % vanuit het huishoudelijk restafval. Als we dat doorvertalen naar de huidige doelstellingen dan komen we aan volgende cijfers:

	Huidige doelstelling		2022
Totale hoeveelheid huishoudelijk afval	560 kg/inw/jaar	– 10%	500 kg/inw/jaar
Doelstelling Vlaanderen	150 kg/inw/jaar	– 10%	135 kg/inw/jaar
Doelstelling op lokaal niveau	180 kg/inw/jaar	– 10%	160 kg/inw/jaar

Naast een doelstelling op het huishoudelijk restafval, formuleren we ook een doelstelling op de totale afvalberg, dit om het blijvend belang van preventie te benadrukken. Het huidige uitvoeringsplan formuleert een doelstelling van 560 kg/inw/jaar. Vandaag is de totale hoeveelheid huishoudelijk afval echter al gedaald tot 503 kg/inw/jaar. Deze aanzienlijke daling is wellicht te wijten aan de dalende economische groei van de laatste jaren, gecombineerd met een daling van de inzameling van selectieve fracties zoals papier en karton, organisch materiaal en metaal. Het lijkt daarom niet aangewezen om dit cijfer nog verder te laten afnemen. In lijn met de andere doelstellingen, kan gekozen worden om de 10 % ook toe te passen op de totale hoeveelheid afval zodat de doelstelling in het nieuwe plan zich situeert op 500 kg/inw/jaar (het huidige cijfer).

Merk ook op dat de – 15%doelstelling zich situeert op de absolute hoeveelheden afval die aangeboden worden voor eindverwerking. Deze 15 % komt ongeveer overeen met 300.000 ton minder restafval tegen 2022. Bovenstaande doelstellingen zijn doelstellingen per inwoner. Indien het aantal inwoners stijgt zal bovenstaande doelstelling niet per definitie leiden tot een vermindering in absolute hoeveelheden huishoudelijk afval. Om effectief de hoeveelheid huishoudelijk restafval te laten verminderen met 10% zouden bovenstaande doelstellingen aangescherpt moeten worden met de verwachte bevolkingsgroei. Tussen 2013 en 2022 wordt een groei van de bevolking met 4% verwacht

(http://statbel.fgov.be/nl/modules/publications/statistiques/bevolking/downloads/bevolking_op_1_januari_2014-2061.jsp).

Hiermee rekening houdend komen we uit op de volgende nieuwe doelstelling voor huishoudelijk afval:

- **Vlaanderen: 130 kg/inw/jaar**
- **Doelstelling voor lokale besturen: 155 kg/inw/jaar**

Op basis van de beschikbare gegevens zullen we in aanloop van het nieuwe plan onderzoeken of de gemeenten die nu nog hoog scoren op restafval een of meerdere gemeenschappelijke kenmerken bezitten. Dergelijke screening kan richting geven aan de maatregelen die we kunnen voorstellen tav lokale besturen en door deze kennis kunnen we deze besturen ook gericht ondersteuning bieden.

Bepaalde gemeenten mogen nu een correctiefactor toepassen op de ingezamelde hoeveelheid restafval. Deze correctiefactor wordt bepaald volgens volgende formule:

$$\text{correctiefactor} = \frac{150 + \sum b_i(X_i - R_i)}{150}$$

X_i geeft omvat het toerisme, aandeel appartementen, gezinsgrootte en ouderdomscoëfficiënt van de gemeente.

R_i geeft het toerisme, aandeel appartementen, gezinsgrootte en ouderdomscoëfficiënt van de referentiegemeente.

b_i omvat vaste coëfficiënten zoals bepaald in de studie WES, 2007

Momenteel lopen er binnen de OVAM twee studies die input moeten leveren om binnen het afval-en materialenbeleid meer maatwerk te bieden richting woonvormen en diversiteit in gezinnen. Aspecten als appartementen, gezinsgrootte en leeftijd komen daar aan bod. Binnen deze studies zoeken we naar oplossingen om, rekening houdend met de diversiteit in bevolking en ruimtelijke context toch een efficiënt afvalbeleid op te zetten. Daarom stellen we voor om op het einde van de planperiode

opnieuw te laten onderzoeken of het aandeel appartementen, de gezinsgrootte en de ouderdomscoëfficiënt nog steeds bepalende factoren zijn waarop de afvalcijfers moeten gecorrigeerd worden of dat het aangepast beleid heeft gewerkt. Indien die studie zou uitwijzen dat deze factoren, door het maatwerk dat lokale besturen inzetten, minder bepalend zijn geworden, zullen we de correctiefactor sterk te vereenvoudigen, door de factoren die niet langer bepalend zijn te schrappen.

In het nieuwe uitvoeringsplan behouden we dus bovenstaande formule, wel zullen we de correctiefactoren opnieuw berekenen op basis van actuele gegevens van de gemeenten. We verwachten echter dat de verschillen met de huidige correctiefactor klein zullen zijn.

5.1.2 In te zamelen stromen

De in te zamelen stromen uit het huidige plan behouden we en breiden we uit met harde plastics, herbruikbare goederen en vlakglas.

Concreet wil dit zeggen dat minstens volgende fracties afzonderlijk moeten ingezameld worden:

- herbruikbare goederen
- papier- en karton
- glazen flessen en bokaal
- PMD
- KGA
- groen (snoeihout, fijn tuinafval en gras)
- gft (of op termijn OBA) in de gft regio's
- Textiel
- asbesthoudend bouw- en sloopafval
- steenpuin
- metalen
- houtafval
- boomstronken
- AEEA
- kringloopgoederen
- harde plastics
- vlakglas
- grof vuil
- huisvuil

Afhankelijk van uit te voeren acties in het plan kunnen daar gedurende de planperiode nog andere stromen bijkomen, bv meubelen en matrassen ikv UPV, betere scheiding hout obv lopende studies, ... Ook op basis van de resultaten van de impactanalyse over de invoering van statiegeld kunnen nieuwe of andere inzamelverplichtingen voor bepaalde eenmalige drankverpakkingen worden opgelegd.

De huidige samenstelling van de KGA fractie zullen we bekijken en nagaan welke stromen we uit deze fractie kunnen halen (bv frituurolie, ...). Op die manier kan ook een besparing tav de lokale besturen worden gerealiseerd.

5.1.3 Kwaliteit van de selectief ingezamelde stromen

Om de afzet van de selectief ingezamelde stromen te verzekeren en materiaalkringlopen effectief te sluiten, dient permanent gewaakt te worden over de kwaliteit van de ingezamelde stromen (HA en BA).

We stellen voor de kwaliteitseisen maximaal af te stemmen op de eisen vernoemd in andere documenten (bv biomassaplan, het eenheidsreglement bouw-en sloopafval,...). Indien er elders geen eisen worden vermeld, nemen we de eisen vermeld in het vorige plan over.

Fractie	Maximale verontreinigingsgraad
gft / OBA (?)	Zie biomassaplan
Groenafval	Zie biomassaplan
Bouw- en sloopafval	Zie bijlage 3 van het eenheidsreglement
Houtafval	5%
Papier en karton	3%
Glas	5%
PMD	20%
Textiel	5-15%
Plastics	??

5.1.4 Inzamelscenario's

Momenteel worden er, in opdracht van de OVAM, twee studies uitgevoerd die ons meer inzicht moeten verschaffen over hoe we ons huidige afvalbeleid op peil kunnen houden, of zelfs kunnen verbeteren, rekening houdend met de veranderende maatschappij.

Naar de toekomst toe zal Vlaanderen verder verstedelijken. Bestaande concepten zoals een huis-aan huis-inzameling zullen in bepaalde gebieden geen evidentie meer zijn. Andere vormen van inzameling zullen meer ingang vinden. Daarom stellen we voor om in een volgende plan wel vast te leggen wat de lokale besturen/intercommunales minstens selectief moeten inzamelen (zie 5.1.2.) en laten we ze de keuze tussen verschillende scenario's hoe ze dit best doen, wel rekening houdend met een minimale dienstverlening naar de burger toe. De lokale besturen zijn het best geplaatst om voor hun lokale situatie in te schatten hoe de inzameling van een stroom het meest optimaal gebeurt. Uitgaande van de beleidsaanbevelingen uit de lopende studies, stellen we voor om in het nieuwe plan een aantal scenario's op te lijsten die naar de burger toe een minimale dienstverlening verschaffen en waaruit de lokale besturen, afhankelijk van hun specifieke situatie kunnen kiezen voor het voor hen meest optimale inzamelsysteem.

Daarnaast zal het nieuwe plan ook, via het nieuwe subsidiebesluit, stimulansen bieden om vanuit het lokale niveau via proefprojecten nieuwe vormen van inzameling uit te testen.

Dit zal er wel voor zorgen dat we naar de toekomst toe meer diversiteit zien in het afvalbeleid, afhankelijk van intercommunale tot intercommunale of zelfs binnen één intercommunale en dat de huidige trend naar uniformisering van dienstverlening doorbroken wordt. Wel past dit in de visie vanuit de Vlaamse Regering om naar lokale besturen toe meer te werken met een resultaatsverbintenis en minder naar middelenverbintenissen.

5.1.5 Communicatie

Vanuit de lopende studie naar demografische diversiteit willen we de lokale besturen handvatten aanbieden hoe ze hun communicatie rond afvalpreventie en selectieve inzameling best kunnen aanpassen aan de diversiteit van hun bevolking.

5.1.6 Containerparken

In de lopende studie “Innovatieve inzamelsystemen binnen een veranderde ruimtelijke context” wordt de optimale verdeling van containerparken over het grondgebied bekeken. Op basis van de beleidsaanbevelingen in de studie zullen de huidige verplichtingen inzake containerparken (1 per 30.000 inw) aangepast worden. Daarnaast zullen ook suggesties geformuleerd worden betreffende een optimale tarifiëring op containerparken met als doel de drempel voor het selectief aanbieden van afvalstoffen op een containerpark zo laag mogelijk te houden.

5.1.7 Statiegeld

Conform het Regeerakkoord wordt binnenkort een impactanalyse over de invoering van statiegeld op (plastic) flessen en blik uitgevoerd. De resultaten van deze impactanalyse worden midden 2015 verwacht en kunnen een impact hebben op het beleid inzake zwerfvuil, alsook op de selectieve inzameling en recyclage van deze fracties. Maatregelen die uit de studie vloeien dienen dan ook opgenomen te worden in het plan.

5.1.8 Ondersteuning en samenwerking vanuit de OVAM

Volgende planperiode zullen we vanuit de OVAM verder inzetten op het samenwerken op maat van de lokale besturen. Daartoe zullen we verder werken binnen de bestaande samenwerkingsverbanden met de lokale besturen alsook nieuwe samenwerkingsverbanden afsluiten.

Voor investeringssteun ikv afvalpreventie en selectieve inzameling kunnen lokale besturen blijvend beroep doen op het subsidiebesluit van de OVAM. Bijkomend zullen lokale besturen gestimuleerd worden om de komende planperiode in te zetten op innovatieve projecten ikv het lokale materialenbeleid en dit met het vernieuwde subsidiebesluit.

5.2 Rol van de distributie

Wanneer we steeds meer stromen selectief willen inzamelen, dient ook de distributiesector een rol op te nemen als inzamelkanaal van afvalstoffen. Voor bepaalde stromen gebeurt dit vandaag reeds, bv schoenen, textiel. De OVAM staat positief ten opzichte van dergelijke “vrijwillige terugnames” omdat eindverkopers op die manier hun verantwoordelijkheid opnemen voor de stromen die zij aanbieden. Voorwaarde is wel dat de inzameling bijdraagt tot het beter sluiten van materiaalkringlopen (bv door extra inzamelcomfort (bv. extra inzamelpunten, extra openingsuren...), additionele stromen (bv. inktpatronen, matrassen)). Daarom heeft de OVAM beslist om dergelijke vrijwillige terugnames op Vlaams niveau wettelijk te regelen. Daarnaast zien we in de toekomst de rol van de distributiesector op dit domein nog toenemen, maar dit wordt verder opgenomen in de studie rond innovatieve inzamelsystemen. Beleidsaanbevelingen hier rond zullen een plaats krijgen in het nieuwe plan.

5.3 Rol van private inzamelaar

Het uitklaren van de rol van de publieke versus private inzameling kwam tijdens de bilaterale gesprekken met de stakeholders naar voor als een punt dat zeker opgelost moet worden. De zorgplicht an sich, zoals gedefinieerd in het materialendecreet (art 26) wordt niet in vraag gesteld: *“Elke gemeente draagt er, al dan niet in samenwerking met andere gemeenten, zorg voor dat de huishoudelijke afvalstoffen zo veel mogelijk worden voorkomen of hergebruikt, op regelmatige tijdstippen worden opgehaald of op een andere wijze worden ingezameld, en nuttig worden toegepast of verwijderd, overeenkomstig artikel 11, 12 en 13, § 2.”*

Deze zorgplicht is echter geen exclusief zorgrecht. Voor heel wat stromen (vooral stromen onder UPV) is er een regeling op gewestelijk vlak of intergewestelijk vlak. Voor een aantal stromen spelen de private inzamelaars al een belangrijke rol (bv bij vrijwillige terugnames, inzamelingen door scholen, vzw's). In het kader van dit nieuwe plan willen we zoeken naar een algemene regel inzake het opnemen van verantwoordelijkheden, alsook de criteria die kunnen gelden om van deze algemene regel af te wijken. (zie ook uitgangspunten onder 2, punt 5 rond rolverdeling en verantwoordelijkheden).

6 Bedrijven en organisaties als afvalproducent (term nog te

bekijken)

6.1 Doelstelling voor het bedrijfsrestafval

Als bijdrage aan de algemene doelstelling om tegen 2022 de hoeveelheid restafval met 15 % te verminderen, formuleren we tav het bedrijfsrestafval volgende doelstelling :

Het bedrijfsrestafval neemt af met 20% tegen 2022.

Concreet betekent dit dat er tegen 2022 200.000 ton minder bedrijfsrestafval wordt verbrand of gestort.

Deze doelstelling dient in hoofdzaak gerealiseerd te worden via preventie en een betere sortering aan de bron. In mindere mate kan ook een betere nasortering van bedrijfsrestafval bijdragen aan het bereiken van de doelstelling.

Via volgende **indicatoren** zal gemonitord worden of de doelstellingen gehaald worden:

- Recydata-cijfers 'gemengd industrieel afval', ingezameld door privé-inzamelaars: opvolging evolutie (jaarlijks of tweejaarlijks) t.o.v referentiejaar 2013;
- Hoeveelheid bedrijfsrestafval naar eindverwerking via enquête tarieven & capaciteiten
- De rapportering inzake heffingen
- Uitvoering sorteeraanlyse in 2017 en 2022 om aandeel selectieve afvalfracties in bedrijfsrestafval na te gaan
- Barometer selectieve inzameling Recydata: *aandeel bedrijven die bepaalde fractie (p/k, hout, metaal, vlak glas, folie, harde kunststoffen, groenafval, voedingsresten) selectief inzamelt via privé-inzamelaar (opsplitsing mogelijk per sector of regio)*

6.2 Generieke acties tav bedrijven

Om deze doelstellingen te bereiken zullen volgende acties worden genomen in de loop van de planperiode:

6.2.1 Preventie

- Initiatieven met het oog op een verminderd materiaalgebruik en -verbruik moeten ondersteund worden. De Vlaamse overheid engageert zich in dat verband tot het verder ondersteunen en uitrollen van het Materialenscanprogramma.

6.2.2 Stimuleren van de selectieve inzameling

- Verderzetten van communicatie-acties, zowel algemeen naar alle Vlaamse bedrijven (algemene sorteerverplichtingen, contract bedrijfsrestafval) als sectorspecifiek (focus op sectoren waar nog veel potentieel is voor meer selectieve inzameling). Zowel de OVAM als de lokale besturen nemen hierbij initiatief.
- Mogelijke uitbreiding van de lijst met verplicht selectief in te zamelen afvalfracties (VLAREMA-art.4.3.2) met kunststoffen en OBA, indien op basis van onderzoek blijkt dat dit wenselijk en haalbaar volgens zowel ecologische als economische parameters. Voor meer detail, zie de hoofdstukken over kunststoffen en OBA.
- Via de IVC zal OVAM blijvend de aandacht vestigen op de noodzaak aan extra inspanningen door Fost Plus en Valipac naar bedrijven toe inzake selectieve inzameling van zowel bedrijfsmatig als huishoudelijk verpakkingsafval. Zo geven Fost Plus en Valipac tussenkomsten aan bedrijven voor de inzameling van PMD of wanneer zij een container voor selectieve inzameling plaatsen. Dergelijke premies zijn een belangrijke stimulans tav bedrijven. We blijven dan ook Valipac stimuleren om deze premies ook in de toekomst te geven.
- E-learning voor kuisploegen, die door Fost Plus werd ontwikkeld verder inzetten om op de bedrijfsvloer de selectief ingezamelde stromen ook effectief apart te houden.

6.3 Rol van de private inzamelaar

- Om de inzameling van bedrijfsrestafval verder te professionaliseren stellen we voor een kwaliteitsborgingssysteem in te voeren voor inzamelaars van bedrijfsrestafval. Daartoe evalueren we eerst het bestaande KBS systeem van de inzamelaars van gevaarlijk afval en leren we uit de ervaringen met dit systeem. De invoering van het KBS moet ertoe bijdragen dat iedere inzamelaar van bedrijfsrestafval verplicht wordt maatregelen en procedures uit te werken die ertoe bijdragen dat de afvalstoffenproducent zijn afval aanbiedt zoals vooropgesteld in het contract en dat de kwaliteit van de ingezamelde stromen wordt gegarandeerd (zie ook verplichting publieke inzamelaar in 5.1.3). Wanneer de inzamelaar vaststelt dat het bedrijfsrestafval nog selectieve afvalfracties neemt de inzamelaar gepaste maatregelen, zoals omschreven in het KBS.
- Daarnaast zullen we verder inzetten op een actieve handhaving bij zowel de afvalstoffenproducent (correct sorteren aan de bron, contract met IHM) als de afvalstoffeninzamelaar (aanbieden van een contract voor het bedrijfsrestafval en 'multicontainer', correcte selectieve inzameling, naleving verbrandingsverbod). Hiervoor zullen afspraken gemaakt worden met AMI.
- Op bedrijventerreinen kunnen collectieve afvalinzamelingen meer gestimuleerd worden. Door op bedrijventerreinen in te zetten op een collectieve inzameling, is het voor de deelnemende bedrijven financieel interessanter om kleinere stromen selectief in te zamelen.

6.4 Rol lokaal bestuur

Ook voor bedrijven moet de drempel om deel te nemen aan de selectieve inzameling zo laag mogelijk gehouden worden. Voor bedrijven die vaak kleine hoeveelheden aan selectieve stromen hebben, zouden de gemeentelijke inzamelkanalen een oplossing kunnen bieden. In de discussie over de verantwoordelijkheden zal dit ook worden meegenomen.

7 Preventie en hergebruik

7.1 Collaboratieve consumptie en deeleconomie

De collaboratieve economie grijpt om zich heen in steden, bij burgers, via spontane initiatieven, de opkomst van nieuwe bedrijven, veranderende businessmodellen, ... In de komende planperiode willen we deze evoluties ondersteunen door bekendheid en sensibilisering te realiseren, gerichte ondersteuningsmogelijkheden te verkennen en samenwerking te voorzien.

Volgende acties zullen daarbij uitgewerkt worden tijdens de planperiode :

- Geschikte initiatieven ondersteunen en sensibiliseren in algemene zin: ter ondersteuning van wat er al leeft aan goede initiatieven willen we bekendheid genereren bij lokale besturen en burgers over de collaboratieve economie. Daarnaast is het ook belangrijk om goed te omschrijven wat we wel en niet goed vinden aan de collaboratieve economie. Dit kan eventueel uitmonden in aanbevelingen en een inspirerende set van richtlijnen, ideeën en aanbevelingen voor lokale besturen zodat ze worden aangemoedigd om zelf te onderzoeken waar de deeleconomie voor hun stad of gemeente invulling kan geven aan beleid rond preventie en duurzame consumptie en productie.
- Aanvullend op vorige punt, verkennen we het idee om een permanent forum op te richten om de ontwikkelingen op te volgen en ervaringen te delen, knelpunten te detecteren en oplossingen op Vlaams niveau te bespreken en uit te werken.
- Verwijzen naar de subsidieregeling voor innovatieve projecten bij lokale besturen.
- Opnemen voorbeeldrol: de OVAM verkent pro-actief wat de praktische mogelijkheden zijn om ideeën/praktijken uit de collaboratieve economie in de eigen werking en organisatie te laten inbedden en er gebruik van te maken (bv. in aankoopbeleid, of aan te sluiten bij een platform, deelgemeenschappen leren kennen en participeren).
- We bekijken hoe we delen en hergebruik bij overheden systematisch kunnen stimuleren en inbouwen in het duurzaam aankoopbeleid

- Herstelinitiatieven hebben concreet potentieel en een directe link met DMB. We denken met name aan Repair Café's, maar ook andere ideeën en praktijken zijn mogelijk, bv Instrumentotheek, FabLabs, initiatieven binnen LETS-kringen, etc. Dergelijke initiatieven kunnen we ondersteunen door bijv. ruimte ter beschikking te stellen, via herstelboxen met onderdelen en herstelmateriaal die de Kringwinkels hebben.

7.2 Hergebruik

Alhoewel we in Vlaanderen reeds verschillende jaren inzetten op meer hergebruik, zien we nog veel potentieel zowel bij particulieren (cfr. analyse grof vuil) als bij bedrijven, organisaties (scholen,...) en overheden. Belangrijk is dat de hergebruiksector ook in de toekomst toegang blijft hebben tot de herbruikbare stromen (aandachtspunt bij voornamelijk positieve stromen). Daarbij willen naar de volgende planperiode toe nagaan hoe we het potentieel tot hergebruik meer vooraan in de keten kunnen inbedden. Alhoewel we met het beleid focussen we op KOMOSIE en de kringloopcentra, zijn er veel meer hergebruikinitiatieven. Ook die hebben hun rol te spelen (zoals tweedehandswinkels, internetfora, ...). Samenwerking in de keten en met andere hergebruikactoren/initiatieven wordt gestimuleerd.

Tav hergebruik formuleren we volgende Vlaamse doelstelling :

7 kg/inwoner reëel hergebruik (verkoop) tegen 2022 via de kringloopsector

De huidige doelstelling van 5kg/inwoner tegen 2015 (cfr vorig plan) zal wellicht gehaald worden.

We stellen voor de doelstelling te leggen op Vlaams niveau omdat outputcijfers per gemeente er niet zijn. Deze kunnen wel theoretisch berekend worden, rekening houdend met een gemiddeld hergebruikpercentage, maar hebben weinig realiteitswaarde.

Volgende planperiode zetten we in op volgende acties:

- Vandaag varieert de inzamelde hoeveelheid potentieel herbruikbare goederen per gemeente van minder dan 1kg/inw tot meer dan 20 kg/inwoner. Het gemiddeld bedroeg in 2013 8,73 kg/inwoner. Het is momenteel onduidelijk waar dit grote verschil tussen gemeenten vandaan komt. Om tot 7 kg/inw output te komen, zou de instroom theoretisch gemiddeld in de buurt van de 14 kg/inw gemiddeld moeten liggen (hergebruikpercentage van ongeveer 50%). Om deze instroom op te krikken, zullen we voornamelijk werken met het stimuleren van de minst scorende groep gemeenten. In 2016 zullen we starten met een analyse (o.a. eventueel haalbare ondergrens "vastleggen", redenen voor lage instroom) om nadien een actieplan op te zetten (vanaf 2017).
- Hergebruik in de meubelketen stimuleren: zie 11.1 hergebruik van de grof vuilfracties
- Lokaal hergebruik en verwerking in de textielketen stimuleren door het opzetten van een code van goede praktijk met alle stakeholders. Doel is het textiel voor uitvoer uit te sorteren met het oog op lokaal hergebruik en verdere verwerking. Met proefprojecten kan deze code uitgetest worden.
- Opzetten van innovatieve projecten in de kringloopsector. Het subsidiebesluit voor kringloopcentra wordt aangepast zodat aan kringloopsector zal gevraagd worden om meer in te zetten op innovatieve projecten.
- Verdere valorisatie van de reststromen van de kringloopcentra (materiaalhergebruik, ...) i.e. demontage en betere uitsortering van materialen, samenwerking met recycleurs, producenten,...in functie van mogelijke afzet.
- Gezien het wegvallen van de samenwerkingsovereenkomst willen we ism alle partners bekijken hoe we tav de kringloopcentra naar een billijke vergoeding kunnen komen vanuit de lokale besturen.

Ook bedrijven en organisaties zijn vandaag nog te weinig bekend met de mogelijkheden tot hergebruik, waardoor het potentieel daar misschien nog hoger is dan bij de gezinnen. Onder de voorgestelde UPV voor meubelen zullen we ook kantoormeubilair betrekken (zie ook 11.1). Daarnaast zullen we samenwerkingen met bedrijven/distributie met het oog op meer hergebruik (aanbod/instroom maar ook afzet) stimuleren (cfr kringloopcentra met Ikea, NNOF). Via proefprojecten kunnen dergelijke samenwerkingen worden uitgetest.

7.3 Duurzaam aankoopbeleid

Duurzame overheidsopdrachten spelen een belangrijke rol als een hefboom om het duurzaam materialenbeleid concreet ingang te doen vinden. Immers via hun aankoopgedrag kunnen zowel de Vlaamse als de lokale overheden ervoor zorgen dat materiaalkringlopen worden gesloten en de afzetmarkt van gerecycleerd materiaal aantrekt. In dat opzicht zet de Vlaamse Regering al sinds enkele jaren fors in op het verduurzamen van haar overheidsopdrachten. Volgende doelstelling werd daarbij geformuleerd :

“De Vlaamse Regering heeft de ambitie om 100 procent duurzame overheidsopdrachten te plaatsen tegen 2020”.

In het nieuwe uitvoeringsplan wordt bovenstaande doelstelling overgenomen. Vanuit de OVAM zal ook de komende planperiode aan deze ambitie bijgedragen worden door specifiek input en expertise aan te leveren rond materiaalaspecten gelinkt aan het duurzaam aankopen. Daartoe zullen we materiaalcriteria ontwikkelen die toegepast kunnen worden in bestekken. Daarnaast willen we, met onze partners binnen de Vlaamse overheid (DAR, BZ, FB) expertise vergaren en uitwisselen rond het concept van het circulair inkopen. Vermits deze acties zich situeren op een bovenlokaal niveau, zullen ze vermeld worden, maar wordt verder verwezen naar het nieuwe Vlaams Actieplan Duurzame overheidsopdrachten dat momenteel wordt ontwikkeld.

Naar lokale besturen toe wordt nog bekeken, in samenwerking met DAR en het steunpunt “Duurzame overheidsopdrachten op lokaal niveau” binnen de VVSG in welke mate het nieuwe uitvoeringsplan een meerwaarde kan bieden aan duurzame overheidsopdrachten op lokaal niveau.

7.4 Evenementen

Evenementen en festivals brengen heel wat volk op de been en wegen ook onvermijdelijk op het milieu. In dit plan zullen we tools en ondersteuning bieden aan organisatoren van evenementen, om de milieu-impact te verminderen en te verduurzamen. Dit betekent niet alleen dat de verplichte afvalfracties selectief worden ingezameld, maar ook rekening wordt gehouden met afvalpreventie, de herkomst van de aangeboden producten, hergebruik en gebruik van producten uit gerecycleerde materialen.

In volgende planperiode zetten we in op volgende pistes:

— Groenevent campagne verderzetten en netwerk verder uitbouwen

Via de Groenevent campagne en de website www.ovam.be/groenevent, worden tips, advies en goede voorbeelden gedeeld over alle domeinen van het leefmilieu. Daarnaast biedt de OVAM gratis een online tool aan voor alle organisatoren, de “eventscan”, als instrument om de milieu-impact van hun evenement te meten.

— Jaarlijkse Groenvent award uitreiking:

Via de Groenevent award worden diverse organisatoren gestimuleerd om de eventscan te gebruiken, en het resultaat van gevoerde acties op de milieu-impact van het evenement, aan te tonen. In de komende planperiode verfijnen we de scan zodat de toepassingsmogelijkheid op verschillende soorten evenementen verbeterd en onderscheid kan gemaakt worden tussen nieuwkomers en ervaren kandidaten.

— Begeleiden van lokale besturen naar een duurzamere evenementen.

Naast de organisatoren, zal de OVAM de focus leggen op lokale besturen als partner en initiatiefnemer om evenementen te verduurzamen. Lokale besturen die een samenwerkingsverband hebben ondertekend met de OVAM, krijgen ondersteuning om evenementen, georganiseerd op hun grondgebied, te verduurzamen of te innoveren. Het accent ligt hier op een procesmatige begeleiding van een afvalarm naar een duurzaam evenement, dat een voorbeeldfunctie heeft voor andere evenementen in de gemeente of regio. Het objectief is de duurzaamheid in de brede zin in te bedden in het evenementenbeleid van het lokaal bestuur.

7.5 Sensibilisering burgers

Lopende acties zoals Vlajo, samenwerking met MOS en Ecocampus worden verdergezet. Stakeholdes zoals Komosie, Vlaco, intercommunales en beheersorganismen worden verder

aangemoedigd om in te zetten op sensibilisering van gezinnen en burgers. Tot slot zal ook verder samengewerkt worden met LNE rond communiceren en sensibiliseren van burgers over milieuverantwoorde consumptie. Deze samenwerking zal ook een plaats krijgen in het nieuwe MINA5-plan.

8 Organisch-biologisch afval

8.1 Doelstelling voor organisch-biologische afval als bijdrage aan de doelstelling -15%

Er worden momenteel geen kwantitatieve doelstellingen voor deze stroom opgesteld. Alle maatregelen in deze fiche vertrekken vanuit de algemene doelstelling die de vermindering van de hoeveelheid restafval van bedrijven en huishoudens tegen 2022 vooropstelt. Vanuit de -15 % doelstelling is wel volgende target voor OBA naar voor geschoven:

- 40.000 ton uit het huishoudelijk restafval
- 40.000 ton uit het bedrijfsrestafval

8.2 Preventie van organisch-biologisch afval

8.2.1 Voedselverlies tegengaan

We willen voedselverliezen doorheen de gehele keten (productie, verwerking, distributie, bereiding en consumptie) zoveel mogelijk beperken en maximaal valoriseren, met de cascade van waardebehoud als leidraad en in lijn met de Europese doelstellingen.

Alle schakels van de keten (landbouw, verwerking, distributie, horeca en catering, consument) en de Vlaamse overheid hebben eind maart 2014 gezamenlijk een engagementsverklaring 'Vlaanderen in Actie: Samen tegen Voedselverlies' opgesteld om de dynamiek rond voedselverlies in de samenleving te bestendigen. Met die verklaring en de reeds gevoerde inspanningen als basis, zullen de leden van het Vlaamse Ketenoverleg Voedselverlies (Vlaamse Overheid – IWV, Boerenbond, Fevia Vlaanderen, Comeos Vlaanderen, UBC, Horeca Vlaanderen, OIVO), in overleg met de stakeholders een 'Ketenroadmap Voedselverlies 2020' opstellen tegen 1 april 2015. Die roadmap zal doelstellingen en acties formuleren om voedselverliezen zoveel mogelijk te voorkomen en, waar ze niet voorkomen kunnen worden, maximaal te valoriseren voor menselijke consumptie. De Interdepartementale Werkgroep Voedselverlies (IWV) coördineert de werkzaamheden. Relevante acties uit deze roadmap zullen overgenomen worden in dit plan.

8.2.2 Thuiskringlopen verder promoten

Doelstelling : het niveau van inwoners die aan thuiskringlopen doet stabiel houden tegen 2022 (70% participatiegraad).

Het beleid voor de komende jaren inzake thuiskringlopen is opgenomen in AP 2 van het actieplan biomassareststromen. Deze actieprogramma's werden uitgewerkt in planningsfiches. Deze actieprogramma's zullen overgenomen worden in het nieuwe plan. Op die manier staat alle informatie die relevant is voor lokale besturen in één plan.

8.3 Meer selectieve inzameling huishoudelijk OBA

8.3.1 Uitbreiding gft-inzameling met keukenafval

Onder optimalisatie wordt de uitbreiding van de gft-fractie met andere OBA's verstaan, waardoor in de regio's met bestaande gft-inzameling meer OBA's zullen worden ingezameld. Daarnaast moeten bijkomende inspanningen worden geleverd om de participatiegraad te verhogen (zie verder).

Welke 'andere OBA's' bedoelen we?

Naast de fracties die in gft zijn toegelaten, bevat huishoudelijk afval nog andere composteerbare fracties die omwille van procestechnische of wettelijke aspecten momenteel niet toegelaten zijn in de gft-fractie:

- Vlees- en visresten (uitgezonderd botjes)
- Sauzen
- Eierschalen
- Mest van vleesetende huisdieren

De juiste omschrijving van deze categorie is van belang voor de eisen waaraan de verwerkingsinstallatie moet voldoen in het kader van de VO 1069/2009. Dierlijke bijproducten die als keukenafval (incl keukenafval van horeca) kunnen worden beschouwd, zijn aan andere verwerkingsvereisten onderworpen dan andere categorie 3 dierlijke bijproducten (zoals bv. voormalige voedingsmiddelen uit winkels).

Met deze maatregel zal maar een beperkte hoeveelheid bijkomend selectief worden ingezameld, maar ze heeft het voordeel dat relatief makkelijk geïmplementeerd kan worden, met een economische én milieuwinst. Bovendien wordt de sorteerbodschap duidelijker voor de consument.

We gaan er ook van uit dat binnen de gft-regio's de verwerkingscapaciteit beter evolueert naar vergisting met nacompostering omdat deze verwerking de groene energieproductie combineert met materiaalrecyclage.

Deze omschakeling van gft naar OBA omvat volgende stappen:

- Analyse van implicaties van keukenafvalverwerking op vlak van logistiek en verwerkingsvereisten i.k.v. Verordening DBP en afzet (zie planningsfiche AP11 van actieplan BMR)(1^e helft 2015)
- Identificatie van nood aan en mogelijkheden voor aanpassing gft-verwerkingsinstallaties aan de DBP-eisen. Advies vragen aan de Commissie DBP (2de helft 2015).
- Analyse van financiële gevolgen van de aanpassingen en mogelijke opties ter compensatie van deze gevolgen.(1^e helft 2016)
- Aanpassing definitie gft in wetgeving (2de helft 2016)
- Afleveren erkenningen voor verwerking DBP (vanaf 2017)
- Communicatie naar inwoners (vanaf 2017)

8.3.2 Verhoging participatiegraad in bestaande gft-regio's

Uit de individuele resultaten van de gft-inzameling van de Vlaamse gemeenten blijkt een grote range in de ingezamelde hoeveelheden gft per bediende inwoner.

Er zal een analyse worden uitgevoerd op de factoren die een invloed kunnen hebben op de ingezamelde hoeveelheden gft (2015). Deze factoren zijn:

- Gewichtsdfitar voor restafval: tarifiering, datum invoering
- Inzamelfrequentie gft-afval en restafval
- Inzamelwijze van het gft-afval en gebruiksgemak (zakken of containers)
- Kost van de gft-inzameling (dfitar, manier van aanrekenen)
- Participatiegraad

De resultaten van deze analyse vormen het uitgangspunt om verdere maatregelen te nemen bij gemeenten die suboptimaal presteren qua inzameling van gft (vanaf 2016 ev).

8.3.3 Uitbreiding gft-inzameling

Dit scenario onderzoekt de invoering van gft-inzameling in regio's waar momenteel nog geen gft-inzameling bestaat. De gemeenten die vandaag reeds gft inzamelen, blijven dit doen.

Dit onderdeel bevat het grootste potentieel voor de daling van het restafval.

Voor de implementatie van de uitbreiding zijn een aantal aspecten van belang:

- Selectie van de gebieden die prioritair worden aangepakt, op basis van objectieve criteria.

Gemeenten met een bovengemiddeld restafvalcijfer kunnen prioritair worden geclusterd tot een inzamelgebied, maar dit is niet realistisch gelet op het vanuit de samenwerkingsverbanden gestuurde afvalbeleid. Een clustering zou dus rekening moeten houden met de bestaande organisatiestructuren. Een analyse van de 91 gemeenten die in 2013 met het restafval nog boven de gemiddelde Vlaamse doelstelling zaten, geeft een aantal focusgebieden aan. In samenwerking met deze gemeenten moeten de mogelijkheden worden bekeken om dit restafvalcijfer verder te laten dalen. De inzameling van gft is één van de mogelijkheden die wordt onderzocht.

Om een verdere prioritisering te maken zou in tweede fase die gebieden kunnen worden geselecteerd die relatief dicht bij een bestaande gft-verwerking met overcapaciteit gevestigd zijn, om zo logistieke kosten zover mogelijk te reduceren. (2016)

- Financiering van de meerkost verbonden aan de inzameling

Er moet rekening worden gehouden met een zekere meerkost voor de invoering van gft-inzameling ten opzichte van de bestaande situatie. Deze extra kost moeten we vooraf kunnen berekenen en nagaan of deze kost kan gecompenseerd worden.

- Opzetten inzamellogistiek: Afhankelijk van de specifieke kenmerken van elke focusregio zal een logistieke infrastructuur op maat moeten worden uitgewerkt. (2019)
- Reserveren/realiseren van verwerkingscapaciteit.

Momenteel beschikken de gft-installaties over een jaarcapaciteit van 408 000 ton, waarvan ca. 337 000 ton wordt ingevuld. In de winterperiodes zal een bijkomend aanbod gft kunnen worden opgevangen in bestaande installaties, maar niet in de zomer. Bovendien kunnen de maatregelen vermeld in 8.3.1. een verhoogd aanbod vanuit de bestaande gft-inzamelregio's veroorzaken

Er is dus wel degelijk nood aan bijkomende capaciteit en hier moet rekening mee worden gehouden bij het opstarten van nieuwe inzamelingsgebieden.

Er moet worden overwogen om in deze nieuwe gebieden direct over te schakelen naar een gft-inzameling inclusief 'andere oba's'. Op deze wijze wordt de sorteerboodschap makkelijker en zijn inzamel- en verwerkingsinfrastructuur ook voorbereid om OBA van bedrijven te accepteren en te verwerken. Dit zal ook een efficiëntere investering zijn, i.p.v. na een tijd nog de nodige aanpassingswerken te moeten doorvoeren en de sorteerboodschap te wijzigen.

8.3.3.1 Specifieke maatregelen voor de verhoging van de inzameling van houtafval

Het actieplan biomassa-reststromen onderzoekt maatregelen om de kwaliteit van selectief ingezameld houtafval van huishoudens te verbeteren. Dit gebeurt via onderzoek binnen het MIP project 'Opt-I-Sort'. Hieruit kunnen mogelijk aanbevelingen komen om de sortering op het niveau van de gemeentelijke inzameling bij te sturen. Opt-I-Sort heeft een looptijd van 24 maanden en eindigt dus in sept/okt 2016. Pas vanaf dan zullen mogelijk nieuwe maatregelen worden ingevoerd.

8.4 Meer selectieve inzameling van OBA bij bedrijven

8.4.1 Opzetten van proefproject over selectieve inzameling OBA's

Dergelijk proefproject moet de praktische en economische gevolgen van de introductie van een verplichte selectieve inzameling van OBA's bij horeca, catering en grootkeukens onderzoeken.

Om de kosten van diverse scenario's in kaart te kunnen brengen, moet het project ook diverse inzamelmogelijkheden bekijken:

- Aansluiten bij bestaande selectieve inzameling van gft
- Aparte inzameling van plantaardig OBA
- Inzameling van keukenafval.

Het project moet verderbouwen op de resultaten van bestaande onderzoeken zoals het Keukenschoon project en ook rekening houden met de gewijzigde omstandigheden (meer bewustwording inzake voedselverliezen, DBP mogen mee ingezameld worden).

Om het draagvlak voor deelname te vergroten zal financiële ondersteuning vereist zijn, die kan worden gevonden in Vlaamse of Europese onderzoeksprogramma's zoals MIP, EU fondsen, ...

8.4.2 Gefaseerde invoering selectieve inzameling van OBA

Op basis van de resultaten van het proefproject bekijken we de gefaseerde invoering van een verplichte selectieve inzameling van OBA's bij bedrijven

Het voorstel is om in een eerste fase te focussen op de grotere producenten van OBA's (bv. grootkeukens bij rusthuizen, scholen, ziekenhuizen, cateringbedrijven, strijdkrachten), om zo te evolueren naar de kleinere producenten.

Er moet een objectief meetbaar criterium zijn om de fasering op te baseren. Mogelijkheden zijn bv.

- de hoeveelheid geproduceerd restafval/jaar
- de hoeveelheid selectief ingezamelde OBA's/sector
- de capaciteit van de grootkeuken (aantal couverts/dag)
- de vloeroppervlakte van de verkoopsruimte

We onderzoeken ook of de investering in inzamelinfrastructuur kan worden ondersteund om het gebruiksgemak te verhogen en de kwaliteit van het ingezamelde OBA zo hoog mogelijk te houden.

9 Kunststoffen

9.1 Doelstelling voor kunststoffen als bijdrage aan de doelstelling -15%

Voor deze stroom streven we ernaar om tegen 2022 volgende doelstelling te realiseren:

Reductie van 50 % kunststoffen in restafval van gezinnen en bedrijven

Op basis van huidige inschatting van het theoretisch potentieel komt dit overeen met

- 55.000 ton uit het huishoudelijk restafval
- 80.000 ton uit het bedrijfsrestafval

9.2 Meer selectieve inzameling van huishoudelijke kunststoffen

9.2.1 Verplichte inzameling van harde kunststoffen via containerparken.

De OVAM heeft door UGent een studie laten uitvoeren om de verschillende sorteerboodschappen voor harde kunststoffen die nu al worden toegepast op containerparken (en uitgebreid met een aantal theoretische) te toetsen t.o.v. een referentiemethode, nl. afvoer van grofvuil voor verbranding met energierecuperatie. Bij deze toetsing werd niet alleen de financiële kant bekeken, maar werd ook de milieu-impact meegenomen. Uit de studie blijkt dat de milieu-impact van het selectief inzamelen van harde kunststoffen en de daaropvolgende verwerking tot recyclaat voor elke getoetste sorteerboodschap aanzienlijk lager is dan de milieu-impact van de referentiemethode. Dit wordt voor een groot stuk verklaard door de 'vermeden' emissies. Dit zijn de emissies die normaal gezien ontstaan bij de productie van virgin kunststoffen, maar worden vermeden omdat recyclaten worden gebruikt. Voor de meeste sorteerboodschappen is de meerprijs van deze extra selectieve inzameling beperkt. We stellen voor deze actie reeds van het begin van de planperiode in te voeren.

9.2.2 Uitbreiding van de inzameling van verpakkingsplastics

Artikel 2 van de huidige erkenning van Fost Plus gaat over de uitbreiding van de plasticinzameling. Fost Plus moet actief de inzameling van restplastics (andere plastics dan de plastic flessen en flacons) gaan promoten, waarbij een vergoeding betaald wordt die gelijk is aan de referentiekost voor de inzameling van PMD. In dit kader moet Fost Plus onder meer de nodige voorstellen ontwikkelen om tegen het einde van de erkenningsperiode te komen tot een meer geharmoniseerde inzameling van de restplastics. Het is de bedoeling om tot een systematische inzameling van de restplastics te komen en om deze restplastics te gaan recyclen op de meest geschikte wijze. Tegelijk wordt de piste om een aantal fracties toe te voegen aan de blauwe zak onderzocht. Een aantal kleinschalige proefprojecten moeten nagaan of er in de praktijk toch geen mogelijkheden zijn om de P-fractie van de blauwe zak te verruimen. Belangrijk hierbij is dat we de hoogwaardige recyclage van plastic flessen en flacons moeten kunnen blijven garanderen.

Ook uit de impactanalyse statiegeld kunnen maatregelen tav drankverpakkingen volgen. (zie ook 5.1.7)

9.3 Meer selectieve inzameling van kunststoffen bij bedrijven

9.3.1 Haalbaarheidsstudie selectieve inzameling van kunststoffen bij bedrijven

Tegen eind november 2014 zal een studie worden gegund naar de haalbaarheid van selectieve inzameling van kunststoffen (harde, folies, isomo) bij bedrijven. Het doel van deze studie is na te gaan of het opportuun is om de lijst met selectief in te zamelen afvalfracties in art. 4.3.2. van het Vlarema uit te breiden met kunststoffen. Afhankelijk van de resultaten van de studie zal een wijziging van Vlarema met verplichting tot selectieve inzameling van(bepaalde) kunststoffen volgen.

10 Papier en karton

10.1 Doelstelling voor papier en karton als bijdrage aan de doelstelling - 15%

Voor deze stroom streven we ernaar om tegen 2022 bijkomend volgende hoeveelheden uit het restafval te houden :

- 10.000 ton uit het huishoudelijk restafval
- 40.000 ton P&K uit het bedrijfsrestafval

10.2 Meer selectieve inzameling van huishoudelijk papier en karton

- Doorlopende communicatie met nadruk op de “gratis” inzameling
- Daarnaast willen we door het opzetten van proefprojecten nagaan of meer innovatieve vormen van inzameling meer comfort kunnen bieden aan burgers, waardoor er meer papier en karton uit het restafval kan gehaald worden. Het opzetten van dergelijke proefprojecten wordt ondersteund via het subsidiebesluit.
- Het plaatsen van bijkomende containers bij scholen en vzw's om meer inzamelpunten te bieden aan burgers, kan onder regierol van het lokaal bestuur

10.3 Meer selectieve inzameling van papier en karton bij bedrijven

- Momenteel hebben we geen zicht op welke sectoren het meeste potentieel kennen voor meer selectieve inzameling van papier en karton. Daarom zal bij het begin van de planperiode gestart worden met het opzetten van onderzoek om meer inzicht te krijgen in de materie. Hierbij moet ook gekeken worden naar verontreinigingsgraad en reden van verontreiniging. Nadien kan op basis daarvan een actieplan opgezet worden naar die sectoren met het meeste potentieel.
- Zie ook algemene acties onder punt 6

11 Grof vuil

Uit de sorteeranalyse blijkt dat er binnen de grof vuilfractie nog een groot potentieel is (geschat op 48%) aan goederen die naar hergebruik of recyclage zouden kunnen gaan. Daarom willen we de komende planperiode inzetten op initiatieven die deze goederen uit het restafval halen. Daarbij zal een analyse worden uitgevoerd op de factoren die een invloed kunnen hebben op de ingezamelde hoeveelheden grofvuil per lokaal bestuur. De resultaten van deze analyse vormen het uitgangspunt om verdere maatregelen te nemen bij gemeenten die suboptimaal presteren qua inzameling van gft (vanaf 2016 ev).

11.1 Stimuleren van hergebruik uit grof vuil (zie ook 7.2)

Op de inzamelgegevens van de lokale besturen zal een analyse uitgevoerd worden zodat we zicht krijgen op de factoren die een invloed hebben op de ingezamelde hoeveelheden grofvuil per lokaal bestuur. De resultaten van deze analyse vormen het uitgangspunt om verdere maatregelen te nemen bij gemeenten die suboptimaal presteren (bv waar de ingezamelde hoeveelheid grof vuil per inwoner een bepaalde grens overstijgt).

In samenwerking met de kringwinkel kan een lokaal bestuur proberen te vermijden dat herbruikbare goederen in het grofvuil terechtkomen.

Daarbij kunnen door het lokaal bestuur volgende acties worden genomen :

- Het plaatsen van een hergebruikcontainer op elk CP
- Het inzetten van een hergebruikwachter op een CP die het grof vuil dat burgers aanbieden eerst nakijkt op herbruikbare goederen, zodat deze niet in het restafval terechtkomen. Hiervoor kan samengewerkt worden met de sociale economie.
- De kringwinkel kan ingezet worden als buffer bij de grofvuil aanbidding HAH. Op die manier kan de kringwinkel de eerste selectie doen, waardoor herbruikbare goederen uit het restafval gehaald worden.
- Voor nieuwe kringwinkels/containerparken kan bij voorkeur gezocht worden naar een locatie in elkaars buurt, zodat burgers gemakkelijk eerst langs de kringwinkel kunnen passeren

Daar waar voor huishoudelijk afval reeds veel wordt ingezet op hergebruik, is dat bij bedrijven veel minder het geval. Er zit dus bij bedrijven nog veel potentieel om meer in te zetten op hergebruik. Daartoe kunnen samenwerkingen worden opgezet tussen kringwinkels en bedrijven om hergebruik meer ingang te laten vinden bij het bedrijfsafval. Daarbij denken we aan volgende acties:

- Actief communiceren naar bedrijven (vanuit lokaal bestuur en kringwinkel) om diensten van de kringwinkel meer bekend te maken bij bedrijven
- Het financieringssysteem om samenwerking mogelijk te maken, verduidelijken

11.2 Meer selectieve inzameling

—

Wat betreft selectieve inzameling zien we concreet mogelijkheden om een bijkomende selectieve inzameling op te zetten voor matrassen en meubelen. Om deze stromen uit de restfracties te krijgen zoeken we in de planperiode een geschikt instrument.

- Matrassen : opzetten van een UPV voor matrassen
 - Timing : start gesprekken midden 2015
 - Inbouwen van maatregelen naar ecodesign van matrassen in UPV
 - Inzameling via distributie plus extra container op containerpark
 - Bedrijfsafval : UPV uitbouwen ook voor bedrijfsafval
- Meubelen : alle interieur plus tuinmeubelen, over alle materialen heen
 - Evaluatie: Vanaf 2016 zetten we een evaluatiekader op om te onderzoeken welk instrument het best geschikt is om hergebruik, herstel en selectieve inzameling van meubelen (zowel huishoudelijk als bedrijfsafval) te bevorderen.

- Op basis van de resultaten van deze evaluatie voeren we het meest geschikte instrument in. Dit kan een nieuwe UPV zijn, maar ook een ander instrument is mogelijk.

12 Eindverwerking

Ons beleid ten aanzien van eindverwerking is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

1) Toepassing van het zelfvoorzieningsprincipe

2) Eindverwerking moet milieu- en energieperformant zijn.

3) We zorgen voor een evenwicht tussen de hoeveelheid restafval die in Vlaanderen wordt geproduceerd en de in Vlaanderen beschikbare verwerkingscapaciteit. Dit wil zeggen dat we voldoende capaciteit behouden om het in Vlaanderen geproduceerde restafval te verwerken, maar niet toelaten dat er overcapaciteit ontstaat. Indien de hoeveelheid restafval ter hoogte van de afvalverbrandingsinstallaties door preventie en bijkomende inzameling daalt, zal de overheid ingrijpen. Daartoe ontwikkelen we een instrument om actief in te grijpen in de markt en een reductie van de capaciteit te realiseren.

4) We zorgen ervoor dat het prijsverschil tussen recyclage en eindverwerking tijdens de planperiode toeneemt zodat hergebruik en recyclage economisch interessanter worden.

Dit uitgangspunt kan op verschillende manieren gerealiseerd worden (grotere afzetmarkt voor recyclaten, heffingen verhogen, capaciteit beperken, groenestroomcertificaten afbouwen, energie-eisen verstrengen).

5) We moeten vermijden dat nieuwe investeringen in bestaande of nieuwe eindverwerking leiden tot een lock-in, dit wil zeggen dat we moeten vermijden dat er in de toekomst kapitaal moet worden vernietigd wanneer we capaciteit moeten afbouwen bij dalende hoeveelheden restafval.

Om aan dit uitgangspunt te voldoen is het nodig dat we zicht krijgen op welke capaciteit in Vlaanderen op middellange en lange termijn moet worden voorzien.

12.1 Voorbehandeling

Echte recyclage activiteiten worden niet meegenomen in dit hoofdstuk over eindverwerking; deze zitten in de specifieke materiaalhoofdstukken. Maar heel wat stromen worden, voor ze naar eindverwerking gaan nog voorbehandeld. Het is belangrijk om duidelijkheid te scheppen over hoe we hiermee omgaan.

Installaties die specifieke afvalstoffen opwerken tot brandstof (bijvoorbeeld kunststof naar brandstof) worden niet meegenomen in het huidige plan. Naar het nieuwe plan toe stellen we voor dat dergelijke stromen niet bijdragen aan de reductiedoelstelling van "-15 % minder restafval". Met het beleid wensen we dergelijke vormen van voorbehandeling niet verder te stimuleren omdat deze voorbehandeling de materiaalstromen niet in kringloop houdt, maar voorbereidt op verbranding.

MBT: de installatie van IOK-IVAREM wordt meegenomen in het beleidskader voor eindverwerking, omdat deze installatie restafval reduceert waardoor minder finale verbrandingscapaciteit nodig is. Een deel van het materiaal wordt gerecycleerd; het grote reductieaandeel is het verdampen van water.

MT (mechanische scheiding); installaties reduceren het te verbranden afval door een aantal recycleerbare stromen af te scheiden en het resterend deel op te delen in brandbare fracties in functie van de verdere verwerking. De materiaalrecyclage van de eventuele nasortering telt mee voor het bereiken van de doelstelling.

12.2 Verbranden als eindverwerking

12.2.1 Welke installaties?

In de capaciteitsbenadering van het huidige uitvoeringsplan werden in het kader van milieuvergunningen voor eindverwerking volgende installaties meegenomen: de 10 HVVI's, Sleco, Stora Enso (voor 50% RDF), Biostoom, het reducerend aandeel van de MBT-installatie van IOK-IVAREM en de bijkomende sortering bij de MT's (tov voorgaande jaar). Cementinstallatie of thermische installaties specifiek voor shreddermateriaal zijn niet meegenomen.

12.2.2 Welk type afval valt binnen het afbakeningsgebied van “eindverwerking” van brandbaar afval ?

Volgende afvalstromen vallen niet binnen het afbakeningsgebied: organisch slib (RZWI, voedingsindustrie, textielindustrie,...), biomassa (en -afvalstromen) (oliën, hout, zeefoverloop, ...) , dierlijk afval (dierlijke vetten, dierenmeel), gevaarlijke afstoffen en specifieke afvalstromen die typisch verwerkt worden in installaties voor gevaarlijk afval (bijvoorbeeld vloeibare of pasteuze afvalstoffen).

Welke afvalstromen vallen wel onder het afbakeningsgebied : huishoudelijk afval (zowel huisvuil, gemeentevuil als grofvuil), met huishoudelijk vergelijkbaar bedrijfsafval (aard en samenstelling, niet beperkt in hoeveelheid), RDF (samengesteld uit voorgaande afvalstoffen maar dit kan ook afkomstig zijn van voorbehandelingsactiviteiten in het kader van recyclage activiteiten), brandbaar shredderresidu (en PST-residu) , ...

Er wordt evenwel een onderscheid gemaakt tussen relevant brandbaar afval en totaal brandbaar afval. Het relevant brandbaar afval onderscheidt zich van het totaal brandbaar afval omdat enerzijds afvalstromen die naar de cementindustrie worden afgevoerd en anderzijds brandbare afvalstromen die vrijkomen van shredderindustrie (en post-shredderactiviteiten) moeilijker in roosterovens te verwerken zijn.

12.2.3 Aanbod brandbaar afval

De huidige eindverwerkingscapaciteit bestaat uit het theoretisch potentieel van de 10 HVVI's, SLECO (exclusief slib), Stora Enso (50%), Biostoom, het reducerend deel van IOK-MBT installatie, het reducerend deel bij bijkomende mechanische scheiding (hetzij door bijkomende vergunning, hetzij door operationele verbetering van verwerkingscapaciteit,...).

Om de capaciteit op het aanbod aan brandbaar afval te kunnen afstemmen moeten de evoluties in verband met bevolking, economie, afvalproductie in kaart worden gebracht.

Daarbij zal de doelstelling om de totale hoeveelheid restafval van gezinnen en bedrijven te verminderen met 15% zich ook vertalen naar het aanbod voor eindverwerking.

Om deze reductie te realiseren leggen we in de eerste plaats een moratorium vast op nieuwe verbrandingscapaciteit. Vervangingscapaciteit kan wel, indien deze capaciteit nodig is en een overeenkomstige capaciteit sluit.

Daarnaast kunnen we het beleid gericht op een afname van de capaciteit ondersteunen vanuit verschillende scenario's:

12.2.3.1 Beleid op GSC en ondersteuning restwarmte

Er werd vanuit gegaan dat de ondersteuning van afvalverbranding via de groene stroomcertificaten op korte termijn zou afgebouwd worden voor de bestaande installaties. Nieuwe installaties zouden door de zeer lage bandingfactor weinig of geen GSC-steun meer ontvangen. Toch voorziet het energiebeleid momenteel nog enkele mogelijkheden om GSC te blijven bekomen.

Daarnaast komen er ook nieuwe vormen van ondersteuning via de restwarmtevalorisatie en STRES (= Strategische Ecologiesteun).

Elk sluitingsscenario voor afvalverbrandingsinstallaties wordt zeer moeilijk wanneer afvalverbranding ondersteund wordt via een andere beleidsinstrumenten.

12.2.3.2 Beleid door middel van heffingen

De heffingen op storten en verbranden hebben hun doelmatigheid in het verleden reeds herhaaldelijk bewezen. De bestaande heffing op storten moet blijven; de heffing op verbranden moet verhoogd worden. Daarbij moeten we ervoor waken dat de totale prijs voor storten hoger blijft dan voor verbranden.

Een verhoging van de heffing kan algemeen doorgevoerd worden, waardoor de verwerkingskost voor alle installaties stijgt en waardoor mogelijkwerijs de afweging tussen verbranden en recyclage wijzigt ten voordele van recyclage. Om die manier ontmoedigen we verder het verbranden en ondersteunen we alle initiatieven die opgezet worden voor specifieke materiaalstromen.

Een verhoging van de heffing kan ook gedifferentieerd worden ingevoerd; bijvoorbeeld op basis van emissies of op basis van energie-efficiëntie. In dergelijke situatie ontstaat er een concurrentieel nadeel tussen verschillende AVI's. Uitgangspunt is dat de sector zichzelf dan saneert in die zin dat de duurste installaties waarschijnlijk zouden sluiten. Het is echter niet (steeds) zo dat de minst performante installaties de duurste installaties zijn.

Een verhoging van de heffingen is relatief eenvoudig door te voeren, maar het zal niet evident zijn hier politiek draagvlak voor te vinden.

12.2.3.3 Beleid op planning

Tijdens de looptijd van het huidige UMBHA is er getracht om invulling te geven aan de 5/6 criteria (milieu, energie, monopolie, plaats van productie/verwerking, mobiliteit) voor eindverwerking. Vanuit de interne werkgroep "eindverwerking" wordt voorgesteld om deze criteria te beperken tot diegene waar we enerzijds beleidsmatig impact op kunnen hebben en anderzijds meetbaar zijn. Vaak spelen immers economische aspecten mee waarop niet steeds vat is. Daarom stellen we voor om in het nieuwe plan enkel de criteria milieu en energie te weerhouden. Ook de invulling van deze criteria is niet evident. Zo is de bepaling van de energie-efficiëntie van een verbrandingsoven moeilijk. Bovendien kunnen we een vergunning niet meer opheffen, dergelijk normen dienen dus een plaats te krijgen in Vlareem.

Naast bovenstaande "drukkings"initiatieven kan ook onderzocht worden of het wenselijk is dat er een of enkele specifieke installaties op termijn zouden sluiten. Hiervoor moeten we een geschikt beslissingskader ontwikkelen. Dit kan gebeuren op basis van een identificatie van de minst performante ovens, gekoppeld aan een financiële tegemoetkoming.

Een andere optie is dat de OVAM effectief de te sluiten installaties bij naam noemt in het nieuwe plan. Hiervoor moeten we onze argumentatie voldoende sluitend krijgen en eventuele ondersteuning voorzien (bv voor instellen van gft -inzameling) Daarnaast kunnen we dergelijke sluiting niet juridisch afdwingen vanuit een uitvoeringsplan, een plan kan enkel een basis vormen voor het weigeren van een vergunning.

12.3 Storten als eindverwerking

Uitgangspunt is dat stortplaatsen het sluitstuk zijn voor het storten van die afvalstoffen waarvoor storten vanuit milieuoogpunt de meest aangewezen verwerkingswijze is, namelijk niet-recycleerbare, niet-brandbare afvalstoffen en voor de opvang van calamiteiten.

12.3.1 Visie stortplaatsen (inclusief capaciteitsplanning) verankeren

Het lijkt niet meer dan logisch dat de volledige visie rond stortplaatsen ingeschreven en dus bekrachtigd kan worden in het nieuwe uitvoeringsplan. De visie stortplaatsen geldt voor alle categorie 1- en categorie 2-stortplaatsen, dit gaat dus ruimer dan de afvalstromen die in het huidige UMBHA omvat worden. Een oplossing zou zijn om de door het nieuwe uitvoeringsplan gevatte

stromen uit te breiden voor het volledige hoofdstuk rond eindverwerking, of mogelijk enkel voor het onderdeel rond storten en dus niet voor verbranding (te verkiezen).

Daarnaast omvat de visienota nog volgende onderdelen die in het nieuwe plan zullen ingeschreven worden:

- Vanaf 2016 mag er geen afval waarvoor een stortverbod geldt, meer gestort worden (afbouw afwijkingen op stortverbod). De mogelijkheid tot het verlenen van afwijkingen op de stortverboden blijft enkel behouden in geval van calamiteiten en voor het technisch niet-brandbaar afval.
- Nieuwe stortverboden in het VLAREMA zullen pas worden ingevoerd nadat het effect ervan op de stortsector werd geëvalueerd.
- Opties voor afvalstoffen bij calamiteiten
- Visie van stortplaatsen als tijdelijke opslag van brandbaar afval
- Geen bijkomende stortcapaciteit op nieuwe locaties meer toelaten.
- Een uitbreiding op bestaande locaties wordt niet uitgesloten, maar elke aanvraag zal worden beoordeeld ten opzichte van de reeds beschikbare stortcapaciteit volgens de scenario's in de visie.

Alhoewel de huidige VLAREMA-wetgeving een onderscheid maakt tussen enerzijds categorie 2-stortplaatsen voor huisvuil en vergelijkbaar bedrijfsafval (H&VBA) en anderzijds stortplaatsen voor niet-gevaarlijke anorganische afvalstoffen (NGABA) (door de verschillende rubrieken die van toepassing zijn op deze respectievelijke categorie 2-stortplaatsen) zijn de vergunde categorie 2-stortplaatsen nu reeds in min of meerdere mate een mengvorm van die twee soorten. De gelijkschakeling van de verschillende types categorie 2-stortplaatsen was een logisch gevolg van de afname van het aanbod te storten afval op categorie 2-stortplaatsen voor huisvuil en vergelijkbaar bedrijfsafval. Deze gelijkschakeling zullen we verderzetten in het nieuwe plan

12.3.2 Bestemming residu's van grondreiniging

Door het wegvallen van andere stromen op de bestaande categorie 2 stortplaatsen, draagt het de voorkeur weg om de residu's van grondreiniging naar deze stortplaatsen te laten gaan. Het is niet de bedoeling dat de monostortplaatsen voor baggerspecie deze stroom bijkomend naar zich toetrekken. Nu werd dit reeds door enkele monostortplaatsen aangevraagd. Gezien deze monostortplaatsen niet gevat worden door de visie stortplaatsen, kan de regeling voor capaciteitsplanning hier niet toegepast worden. Dit zorgt voor oneerlijk concurrentie tegenover de andere categorie 2-stortplaatsen die wel gevat worden door de capaciteitsplanning. Via het nieuwe uitvoeringsplan zou het dan ook duidelijk moeten zijn waar deze stroom terecht moet komen, zodat we dit achterpoortje voor de monostortplaatsen in de visie stortplaatsen kunnen sluiten.

13 Zwerfvuil en ontwijkgedrag

Het zwerfvuilbeleid zoals het tot nu toe werd gevoerd, zal de komende planperiode worden verdergezet en geïntensiveerd. Zo zal verder gewerkt worden op het creëren van inzicht, niet alleen op het veroorzaken van zwerfvuil, maar ook op sluikstorten en sluikverbranden (grootte fenomeen, samenstelling, locaties, motivaties...) alsook op de methodes tot preventie en beïnvloeding van het publiek (burger/consumenten)

Voor zwerfvuil zal het integraal vijfpijlerbeleid verder geïmplementeerd worden bij zoveel mogelijk partners. De komende planperiode willen we daarbij extra inzetten op de pijler handhaving en omgeving, door vanaf 2015 jaarlijks een handhavingsactie rond zwerfvuil en sluikstorten op te zetten (nog af te toetsen naar haalbaarheid). Daarbij zal, zowel Vlaams als lokaal een week gefocust worden op handhaving rond zwerfvuil en sluikstorten met maximale media-aandacht.

Binnen de pijler communicatie zullen we ons de komende planperiode maximaal richten op doelplaatsencommunicatie en gedragsbeïnvloeding, via gerichte communicatie (zwerfvuil, op termijn indien meer inzicht in motivaties ook mogelijk voor sluikstorten). Dergelijke communicatie zal jaarlijks

herhaald worden.

Daarnaast willen we verder inzetten op het stimuleren van lokale besturen om hun veeg- en vuilnisbakkenbeleid (sluikstorten en zwerfvuil) te optimaliseren en willen we op Vlaams niveau het beleid rond zwerfvuil en sluikstorten voor partners binnen en buiten de Vlaamse overheid coördineren.

Om zwerfvuil te voorkomen zullen we in de komende planperiode ook nagaan of, in samenwerking met de verpakkingsindustrie de hoeveelheid verpakking bij out-of-homeconsumptie kan beperkt worden.

De algemene openbare netheid op Vlaams en op lokaal niveau zal verder opgevolgd worden via de Netheidsindex. We streven naar een positieve evolutie van de slechtste doelplaatsen, d.i. o.a. autostrades, afvalverzamel punten en openbaar vervoerplaatsen. Zowel de aanwezigheid van zwerfvuil als sluikstorten kan hiermee worden opgevolgd. Daarnaast zullen ook de hoeveelheden zwerfvuil die door lokale besturen en Vlaamse agentschappen geruimd worden én afgevoerd via de vuilnisbakken verder gemonitord worden (opvolging nulmeting 2014).

Voor de acties in kader van het zwerfvuilbeleid zal ook de komende planperiode beroep gedaan worden op het 0,5 euro budget.

Voor sluikstorten/sluikverbranden starten we met een grondige studie over hoeveelheden, samenstelling, motivaties (ondermeer profiel sluikstorter/-stoker, relaties met diftarsystemen, locaties voor sluikstorten ed). Daarbij zal in 2015 ook een nulmeting uitgevoerd worden van de hoeveelheid sluikstorten in Vlaanderen, zowel via de vuilnisbakjes als in het openbaar domein in het algemeen.

Op basis van de resultaten hiervan zal na 2016 een aanpak rond sluikstorten/sluikverbranden uitgewerkt worden ism andere administraties en met lokale partners.

14 Handhaving

Handhaving is een onmisbare schakel. De OVAM zal de handhaving binnen haar toezichtsbevoegdheden maximaal invullen via risicogestuurde controles. Wat betreft de handhaving op lokaal niveau, willen we ook inzetten op ondersteuning van de lokale handhavingsactoren, zowel toezichthouders als politiediensten. Dit varieert van het organiseren van opleidingen en adviesverlening tot het gezamenlijk uitvoeren van controles. De OVAM streeft naar het afstemmen van het optreden van alle betrokken handhavingsactoren, zowel binnen als buiten het beleidsdomein, zodat op een efficiënte en effectieve manier controles uitgevoerd en opgevolgd worden waarbij een gedegen bestraffing van overtreders mogelijk wordt (cfr Statiegisch Plan).

15 Opvolging van het plan, rol overlegplatform(en)

Binnen het overlegplatform moet meer ruimte gecreëerd worden om te kunnen discussiëren over evoluties, uitdagingen en opportuniteiten binnen het materialenbeleid. Daarnaast moet het overlegplatform ook een sterkere rol spelen in het opvolgen en indien nodig, bijsturen van het plan.

De huidige samenstelling van het overlegplatform, met name VVSG, Interafval, FEBEM, Coberec, Komosie, Vlaco, SERV, MINA-raad, Fost Plus, VOKA, VVP, BBL, IVC en Fevia wordt door het overlegplatform zelf als goed ervaren. De vaststelling is echter dat een aantal van deze organisatie nooit tot zelden naar het overlegplatform komt. In het kader van de omslag van het afval- naar het materialenbeleid, waarin meer naar een volledige keten wordt gekeken in plaats van enkel naar de afvalproductie, inzameling- en verwerking zijn nieuwe stakeholders wellicht wenselijk. Zo zou een toename van de stakeholders die zich inzetten vooraan in de keten helpen om ook in dit nieuwe plan effectief de omslag te maken naar een materialenbeleid. Om het overlegplatform efficiënt te laten werken, mag het echter ook niet te groot worden, een gulden middenweg dringt zich op.

Omdat dit nieuwe uitvoeringsplan het vergelijkbaar bedrijfsafval integreert, zal het nog steeds bestaande KMO-plan afgeschaft worden. Het KMO-overlegplatform zal verder voortbestaan als een werkgroep binnen het overlegplatform huishoudelijk afval om zo toe te laten enkel voor KMO's relevante thema's te bespreken. Het is dan misschien wel aangewezen het "overlegplatform huishoudelijk afval" anders te gaan benoemen, aangezien het over meer gaat dan alleen maar huishoudelijk afval.

16 Kosten-baten en effectenanalyse

Een aantal van de hierboven voorgestelde maatregelen zullen extra kosten met zich meebrengen. Deze kosten kunnen enigszins gecompenseerd worden door efficiënter te werken (bijvoorbeeld op basis van de inzamelscenario's, een aanpassing van ons beleid tav containerparken, meer inzamelingen over gemeentegrenzen, ect). Anderzijds zullen ook nieuwe inkomsten moeten gegenereerd worden.

17 MER